

העזרה מהסוגיא

פרשת ואתחנן ה'תשפ"ד נבא בתרא מו. - מט:

דף מו

◆ דיני אדם שהחליף את בגדיו עם בגד של אדם אחר:

- באופן שהחליף את בגדיו בבית האבל או בבית המשתה - אסור לו להשתמש בבגד.
- באופן שהחליף את בגדיו בבית האומן:
 - באופן שהאומן הביא לו את הבגד:
 - באופן שהאומן אמר לו 'קח את הטלית שלך' - אסור לו להשתמש בבגד.
 - באופן שהאומן אמר לו 'קח טלית' - מותר לו להשתמש בבגד.
 - באופן שאשתו של האומן או בנו של האומן הביאו לו את הבגד - אסור לו להשתמש בבגד.

◆ דיני חזקה בקרקע באריס:

- אריס רגיל - באופן שהאריס אכל את הפירות של הקרקע שלש שנים יש לו חזקה.
- אריסי בתי אבות:
 - באופן שהאריס אכל את הפירות של הקרקע שלש שנים - אין לו חזקה.
 - באופן שהאריס הוריד אריסים אחרים לקרקע:
 - באופן שהאריס עבד יחד עם האריסים - אין לו חזקה.
 - באופן שהאריס לא עבד יחד עם האריסים - יש לו חזקה.

✽ הערות ✽

א הרשב"ם מבאר שבאופן שהאומן אמר לראובן 'קח טלית' ולא אמר 'קח את הטלית שלך' משמע שהאומן יודע שנתן לו טלית שאינה שלו, וכיון שכך אנו מניחים ששמעון נתן לאומן טלית בשביל שימכור אותה והאומן טעה ומכר את הטלית של ראובן וכאשר ראובן הגיע לבקש את הטלית שלו נתן האומן לראובן את הטלית של שמעון ובאופן זה מותר לראובן להשתמש בבגד, אמנם הגמ' מוסיפה שבאופן ששמעון יבוא ויתבע את הטלית שלו יצטרך ראובן להחזיר לו את הטלית.

ב הרשב"ם מבאר שהסיבה שיש לאריס חזקה משום שהדרך שכאשר בעל השדה רואה שהאריס אוכל את כל הפירות בעל השדה דרכו למחות וממילא באופן זה שלא מחה בו יש לאריס חזקה.

ג הרשב"ם מבאר שהסיבה שאריסי בתי אבות שאכל את הפירות שלש שנים אין לו חזקה משום שאריסים אלו אין אפשרות להחליפם ולכן דרך הבעלים לפעמים לתת להם לאכול פירות שלש שנים ולאחר מכן יאכלו הבעלים שלש שנים ולכן אין ראייה משתיקת הבעלים שהקרקע שייכת לאריס.

ד הרשב"ם מבאר שהסיבה שאריס שהוריד אריסים אחרים לקרקע ולא עבד עמהם יש לו חזקה משום שכאשר בעל השדה רואה דבר זה דרכו למחות וממילא באופן זה שלא מחה יש לאריס חזקה, אבל באופן שהאריס עבד יחד עם האריסים שהוריד אין דרך בעל השדה למחות ולכן אין לאריס חזקה.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

דיני עדות:

- אריס האם יכול להעיד על הקרקע:
 - באופן שהאריס אכל את הפירות של שנה שעברה ולא עבד בשנה זו בקרקע - יכול להעיד.
 - בשאר האופנים - לא יכול להעיד¹.
- ערב האם יכול להעיד על קרקע של הלוה:
 - באופן שיש ללוה קרקע אחרת כשיעור החוב:
 - ערב רגיל - יכול להעיד².
 - ערב קבלן:
 - ללישנא קמא - יכול להעיד.
 - ללישנא בתרא - לא יכול להעיד³.
 - באופן שאין ללוה קרקע אחרת - לא יכול להעיד.
- מלוה האם יכול להעיד על קרקע של הלוה:
 - באופן שיש ללוה קרקע אחרת שהיא כמו הקרקע שיש עליה ערעור - יכול להעיד.
 - באופן שיש ללוה קרקע אחרת שהיא פחות טובה מהקרקע שיש עליה ערעור:
 - לתירוץ הראשון בתוס' - יכול להעיד.
 - לתירוץ השני בתוס' - לא יכול להעיד.
 - באופן שאין ללוה קרקע אחרת - לא יכול להעיד.
 - לוקח ראשון האם יכול להעיד על הקרקע של לוקח שני:
 - באופן שיש למוכר קרקע נוספת - יכול להעיד.
 - באופן שאין למוכר קרקע נוספת:
 - באופן שהלוקח השני קנה קרקע נוספת - יכול להעיד.
 - באופן שהלוקח השני לא קנה קרקע נוספת - לא יכול להעיד⁴.
 - לוקח שני האם יכול להעיד על הקרקע של לוקח ראשון:
 - באופן שהלוקח הראשון קנה ללא אחריות - יכול להעיד.

הערות

ה הגמ' מבארת שהסיבה שהאריס לא יכול להעיד משום שהאריס נחשב נוגע בדבר שהרי אם המערער יזכה בקרקע האריס יקבל כדון יורד ואם המערער לא יזכה בקרקע יקבל מהבעלים כדון אריס, אבל באופן שהאריס אכל את הפירות של שנה שעברה ולא עבד בשנה זו בקרקע האריס אינו נחשב נוגע ולכן יכול להעיד.

ו הרשב"ם מבאר שהסיבה שערב רגיל יכול להעיד משום שהערב לא מרויח על ידי עדותו שהבעל חוב לא יגבה ממנו כיון שגם לולי עדותו הבעל חוב יכול לגבות מהקרקע השניה, והרשב"ם מוסיף שהערב לא פסול לעדות כיון שרוצה להעיד שהקרקע שייכת ללוה מכיון שחושש שיש ללוה חוב נוסף והמלוה יגבה את הקרקע האחרת וכן הערב לא חושש שהקרקע הנוספת גזולה משום שהערב לא חושש שני חששות שהלוה לא ישלם והקרקע השניה תגבה על ידי בעל חוב או תמצא גזולה.

ז הגמ' מבארת שהטעם של הלישנא בתרא שערב קבלן לא יכול להעיד משום שהערב קבלן רוצה שיהיה ביד הלוה שתי קרקעות כדי שכאשר יבוא הבעל חוב ויגבה יוכל לגבות איזה קרקע שירצה, ורשב"ם מבאר שהרווח של הערב קבלן שיהיה ביד הלוה שתי קרקעות הוא באופן שיש ביד הערב קבלן קרקע בינונית ויש ללוה קרקע בינונית וזיבורית ויש ערעור על הקרקע הבינונית של הלוה ולכן הערב קבלן רוצה שקרקע זו תשאר ביד הלוה כיון שאם יקחו את הקרקע מיד הלוה הבעל חוב יגבה את הקרקע הבינונית שלו, אמנם תוס' מביאים שבדברי הגמ' בגיטין משמע שבאופן זה המלוה לא יכול לגבות מהערב קרקע בינונית אלא רק קרקע זיבורית, ולכן תוס' מבארים שהרווח של הערב קבלן שיהיה ביד הלוה שתי קרקעות הוא אפילו באופן שיש ביד הערב קבלן קרקע בינונית ויש ללוה שני קרקעות שהם בינונית ויש ערעור על אחת הקרקעות של הלוה משום שהערב קבלן רוצה שיהיה ביד הלוה קרקעות רבות ועל ידי כך מסתבר שהבעל חוב לא ירצה לגבות את הקרקע שלו אבל באופן שלא יהיה ביד הלוה קרקעות רבות יש חשש שהבעל חוב יגבה את הקרקע שלו, ולמרות שבאופן שיגבו את הקרקע מיד הערב קבלן יוכל לחזור ולגבות מיד הלוה קרקע מ"מ הערב קבלן לא רוצה לטרוח בדינא ודיינא ולכן מעדיף שלא יגבו את הקרקע שלו אלא יגבו מהלוה.

ח הרשב"ם מבאר שבאופן שראובן מכר שדה אחת ללוי ואח"כ שדה אחרת ליהודה והגיע אדם לערער על השדה של יהודה ויהודה לא קנה קרקע נוספת מראובן וכן אין לראובן קרקע נוספת לוי לא יכול להעיד משום שלוי רוצה שהקרקע תשאר ביד יהודה שאם יבוא בעל חוב של ראובן יגבה מהקרקע של יהודה ולא יגבה מהקרקע שלו, אבל באופן שיש ליהודה קרקע נוספת שקנה מראובן או באופן שיש לראובן קרקע נוספת ואין חשש זה לוי יכול להעיד על הקרקע של יהודה, אמנם תוס' חולקים על דברי רשב"ם וסוברים שהלוקח לא חושש שיש לראובן בעל חוב, ולכן תוס' מבארים שלוי רוצה שהקרקע תשאר ביד יהודה משום שחושש שהקרקע שלו גזולה ויכול לגבות את דמי הקרקע מהקרקע שביד יהודה אבל באופן שיש ליהודה קרקע נוספת שקנה מראובן או באופן שיש לראובן קרקע נוספת ואין חשש זה לוי יכול להעיד על הקרקע של יהודה.

- באופן שהלוקח הראשון קנה באחריות:
- באופן שיש למוכר קרקע אחרת - יכול להעיד.
- באופן שאין למוכר קרקע אחת - לא יכול להעיד^ט.

דף מז - מח

◆ דיני גזלן וכן גזלן וכן בבן גזלן שטוענים שקנו קרקע:

- גזלן שהחזיק בקרקע - החזקה לא מועילה^ט.
- גזלן שהביא עדים שהבעלים הודה שמכר לו את הקרקע - הקרקע שייכת לבעלים משום שהבעלים הודה מחמת פחד מהגזלן.
- בן גזלן שהחזיק בקרקע:
 - באופן שטוען שקנה את הקרקע - נאמן.
 - באופן שטוען שירש את הקרקע מאביו - אינו נאמן, ואפילו באופן שהביא עדים שהבעלים הודה לאביו שמכר לו את הקרקע שייכת לבעלים משום שהבעלים הודה מחמת פחד מהגזלן.
 - באופן שטוען שירש את הקרקע מאבי אביו - נאמן.
- בן גזלן שהחזיק בקרקע:
 - באופן שטוען שקנה את הקרקע - נאמן.
 - באופן שטוען שירש את הקרקע מאביו - נאמן משום ש'טוענים ליורש' שאביו היה טוען שקנה את הקרקע ולא ירש את הקרקע מהגזלן.
 - באופן שטוען שירש את הקרקע מאביו ואביו ירש את הקרקע מהגזלן:
 - לתוס' בתירוץ הראשון:
 - באופן שהבן אומר שאביו אמר לו שירש את הקרקע מגזלן - אין לו חזקה משום שאביו הודה שלא קנה את הקרקע.
 - בשאר האופנים - יש לו חזקה משום ש'טוענים ליורש' שלאחר שאביו ירש את הקרקע מהגזלן חזר וקנה את הקרקע מהבעלים.
 - לתוס' בתירוץ השני - אין לו חזקה^{יא}.
 - באופן שהגזלן הביא עדים שקנה את הקרקע או שהביא שטר שקנה את הקרקע.

◆ דיני חזקה באומן לאחר שירד מאומנתו או באריס לאחר שירד מאריסותו (באופן שבזמן שהיה אומן או אריס לא היה נאמן לטעון שקנה):

- באופן שקיבל את המטלטלים בזמן שהיה אומן או שקיבל את הקרקע בזמן שהיה אריס:
 - באופן שהמטלטלים והקרקע שהו ברשותו הרבה - נאמן לטעון שקנה את המטלטלים משום שהבעלים היה צריך לתבוע את המטלטלים ממנו.
 - באופן שהמטלטלים והקרקע לא שהו ברשותו הרבה - לא נאמן לטעון שקנה את המטלטלים.
- באופן שקיבל את המטלטלים לאחר שירד מאומנתו או שקיבל את הקרקע לאחר שירד מאריסותו - נאמן לטעון שקנה את המטלטלים.

◆ דיני חזקה בבן אומן ובבן אריס (באופן שהאב לא היה נאמן לטעון שקנה):

- באופן שהבן טוען שקנה את המטלטלים והקרקע בעצמו:
- באופן שהמטלטלים והקרקע שהו ברשותו הרבה - נאמן.

☞ הערות ☞

ט הרשב"ם מבאר שבאופן שראובן מכר שדה אחת ללוי באחריות ואח"כ שדה אחרת ליהודה ואין לראובן קרקע נוספת והגיע אדם לערער על השדה של לוי יהודה לא יכול להעיד על השדה משום שאם הקרקע לא תשאר ביד לוי לוי יגבה את דמי הקרקע מהשדה שביד יהודה, אבל באופן שיש לראובן קרקע אחרת או באופן שלוי קנה את השדה ללא אחריות ולא שייך חשש זה יהודה יכול להעיד על השדה.

י הגמ' מבארת שהכוונה 'גזלן' שאין לו חזקה בקרקע הוא לאדם שהוחזק על השדה הזאת בגזלנות או אדם שהוחזק להרוג אנשים על עסקי מומן.

יא תוס' בתירוץ השני מבארים שהסיבה שלא 'טוענים ליורש' שלאחר שאביו ירש את הקרקע מהגזלן חזר וקנה את הקרקע מהבעלים משום שטענה זו היא לא שכיחה.

- באופן שהמטלטלים והקרקע לא שהו ברשותו הרבה - אינו נאמן.
- באופן שהבן טוען שירש את המטלטלים והקרקע מאביו - אינו נאמן².

◆ דיני חזקה לבן בנכסי אביו:

- באופן שהבן סמוך על שולחן אביו - החזקה אינה מועילה משום שהאב אינו מקפיד על החזקה.
- באופן שהבן אינו סמוך על שולחן אביו - החזקה מועילה משום שהאב מקפיד על החזקה.

◆ דיני חזקה לאשה בנכסי בעלה:

- באופן שהאשה לא התגרשה - החזקה אינה מועילה משום שהבעל אינו מקפיד על החזקה³.
- באופן שהאשה ספק מגורשת:
- באופן שהבעל יחד לה קרקע למזונותיה והאשה החזיקה בקרקע אחרת - החזקה מועילה משום שהבעל מקפיד על החזקה.
- באופן שהבעל לא יחד לה קרקע למזונותיה:
- לרשב"ם - החזקה מועילה ולא אומרים שהבעל יחד את הקרקע הזו לאשה במזונותיה משום שהבעל שונא את האשה ולא יתן לה את המזונות אלא בטורח לאחר שבית דין יחיבו אותו.
- לתוס' - החזקה לא מועילה משום שאומרים שהבעל יחד את הקרקע הזו לאשה במזונותיה.
- באופן שהאשה התגרשה - החזקה מועילה משום שהבעל מקפיד על החזקה.

◆ דיני אדם שמכר באונס או נתן מתנה באונס או אשה שהתקדשה באונס:

- אדם שמכר באונס⁴:
- לאמימר ומר בר רב אשי - המכירה חלה.
- לרבא:
- באופן שהקונה יכל להשתמט - המכירה חלה.
- באופן שהקונה לא יכל להשתמט:
- באופן שהכריחו אותו למכור שדה סתם - המכירה חלה.
- באופן שהכריחו אותו למכור שדה מסוימת:
- באופן שהקונה ספר את המעות - המכירה חלה.
- באופן שהקונה לא ספר את המעות - המכירה לא חלה.
- לרב ביבי - המכירה לא חלה.
- אדם שנתן מתנה באונס - המתנה לא חלה.
- אשה שהתקדשה באונס:
- לאמימר - הקידושין חלים⁵.
- למר בר רב אשי - מדאורייתא הקידושין חלים אמנם מדרבנן הקידושין לא חלים⁶.

⊕ הערות ⊕

- יב בדברי הגמ' מבואר שלמרות שבדרך כלל באופן שבו האומן טוען שירש את המטלטלים מאביו אינו נאמן שהמטלטלים שייכים לו, מ"מ באופן שהבן מביא עדים שהבעלים הודה לאביו שמכר לו את המטלטלים הבן נאמן שהמטלטלים שייכים לו. ותוס' מוסיפים שאפילו באופן שאין עדים אלא הבן טוען שיש עדים שהבעלים הודה לאביו שמכר לו את המטלטלים הבן נאמן משום שיש לו מיגו שהיה יכול לטעון שקנה את המטלטלים בעצמו.
- בדברי הגמ' מבואר עוד שלמרות שבדרך כלל באופן שבו הארס טוען שירש את הקרקע מאביו אינו נאמן שהקרקע שייכת לו, מ"מ באופן שהבן מביא עדים שהבעלים הודה לאביו שמכר לו את הקרקע הבן נאמן שהקרקע שייכת לו. ותוס' מוסיפים שאפילו באופן שאין עדים אלא הבן טוען שיש עדים שהבעלים הודה לאביו שמכר לו את הקרקע הבן נאמן משום שיש לבן מיגו שהיה יכול לטעון שקנה את הקרקע בעצמו.
- יג הגמ' [נא א] מבארת שאפילו באופן שהבעל יחד לאשה קרקע למזונותיה והאשה החזיקה בקרקע אחרת החזקה לא מועילה משום שהבעל אינו מקפיד על חזקה שאשתו עושה בנכסיו.
- יד בדברי התוס' מבואר שהנידון של מכירה באונס נאמר בין באופן שהיה אונס נפשות (כלומר שאיימו עליו שאם לא ימכור את הקרקע יהרגו אותו) ובין באופן שהיה אונס של צער (כלומר שאם לא ימכור יעשו לו צער) ובין באופן שהיה אונס ממון (כלומר שהבעלים פחד שאם לא ימכור יפסיד ממון).
- טו תוס' מבארים שאשה שהתקדשה באונס נחשב כמו שמכרה באונס, כיון שהבעל מתחייב לה בקידושין שאר כסות ועונה, ולכן הקידושין חלים בין באופן שקידש בכסף ובין באופן שקידש בשטר ובין באופן שקידש בביאה.
- טז רשב"ם מבאר שבאופן שהבעל קידש ואמר 'כדת משה וישראל' הקידושין חלים רק באופן שחכמים רוצים בכך, אבל באופן זה שעשה שלא כהוגן וקידש את האשה באונס חכמים לא רוצים שיחולו הקידושין ולכן הקידושין לא חלים, ובאופן שהבעל קידש שלא על דעת חכמים, חכמים הפקיעו את הקידושין כיון

○ לרבא:

- באופן שהאשה יכלה להשמט - הקידושין חלים.
- באופן שהאשה לא יכלה להשמט - הקידושין לא חלים.
- לרב ביבי - הקידושין לא חלים.
- אדם שהקריב קרבן באונס - הקרבן כשר^י.
- אדם שגירש אשה באונס:
- באופן שבית דין של ישראל כפו אותו - הגט כשר, באופן שהבית הדין שלחו ישראל לכפות ובין באופן שהבית הדין שלחו עכו"ם לכפות^י.
- באופן שבית דין של עכו"ם כפו אותו - הגט פסול.

◆ **דין גזלן שהביא ראיה שהקרקע שייכת לו:**

- באופן שהביא עדים שהבעלים הודה לו שהקרקע שייכת לגזלן או שהבעלים הודה שמכר את הקרקע לגזלן והגזלן שילם את דמי הקרקע - הקרקע שייכת לבעלים והבעלים לא צריך להחזיר לגזלן את דמי הקרקע^ט.
- באופן שהביא שטר שהבעלים כתב שמכר לו את הקרקע:
 - באופן שלא כתוב בשטר אחריות - לרב הקרקע שייכת לגזלן, לשמואל הקרקע שייכת לבעלים^י.
 - באופן שכתוב בשטר אחריות - הקרקע שייכת לגזלן.

◆ **דין גזלן שהביא עדים ששילם לבעלים והבעלים מכר לו את הקרקע:**

- לפי הצד שהמכירה חלה - הקרקע שייכת לגזלן.
- לפי הצד שהמכירה לא חלה - הקרקע שייכת לבעלים והבעלים צריך להחזיר את הכסף שקיבל לגזלן.

◆ **דיני עדות:**

- עדים שחתמו על השטר ואמרו שהבעלים מסר את השטר ב'אמנה' ולא היה הלוואה - השטר חל^{כא}.
- עדים שחתמו על שטר קנין ולאחר מכן העידו שהבעלים מסר מודעא על השטר:
 - לרב נחמן - השטר חל משום שהעדות על המודעא אינה מתקבלת ש'כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד'.
 - למר בר רב אשי:
- באופן שיש לעדים 'פה שאסר' (שהשטר אינו מקיים והעדים קיימו אותו) - השטר לא חל משום שהמודעא מבטלת אותו.

⊕ **הערות** ⊕

שעשה שלא כדין ולא קידש על דעתם, ובאופן שקידש בכסף חכמים הפקיעו את הקידושין על ידי שהפקירו את הכסף ובאופן שקידש בביאה חכמים הפקיעו את הקידושין ועשו את ביאתו לביאת זנות [ע"פ ביאור החתם סופר] ותוס' מבארים שבאופן שאדם מקדש באונס אינו תולה את הקידושין ברצון חכמים ומ"מ חכמים הפקיעו את הקידושין משום ש'יש כוח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה', וחכמים הפקיעו בין בקידושי כסף ובין בקידושי ביאה למרות שעל ידי ההפקעה נמצא שהביאה של הקידושין תהיה ביאת זנות.

יז הגמ' מביאה ברייתא שאדם שנדר להקריב קרבן בית דין כופין אותו להקריב עד שיאמור רוצה אני דכתיב 'קריב אותו' ולשון זה משמע בעל כרחו וכתוב 'יקריבנו' ולשון זה משמע לרצונו ולכן דורשים שכופין אותו עד שיאמור רוצה אני, והגמ' בהו"א מבארת שהמקור של הצד שמכירה באונס חלה הוא מפסוק זה והגמ' דוחה שאי אפשר ללמוד מפסוק זה משום שאפשר לומר שקרבן באונס כשר משום שהאדם רוצה שיהיה לו כפרה אבל מכירה באונס שלא שייך טעם זה המכירה לא חלה.

בדברי הגמ' מבואר שכפיה על הקרבן נחשבת כמו מכירה באונס ותוס' בפירוש הראשון מבארים שהסיבה שנחשב כמו מכירה באונס משום שהבעלים מתכפר על ידי הקרבן ואפילו בקרבן עולה הבעלים מתכפר על חייבי עשה, ותוס' בפירוש השני מבארים שכיון שהאדם מחויב להקריב את הקרבן נחשב כמכירה.

יח הגמ' מביאה את דברי הברייתא שבאופן שבית דין כפו אדם לגרש הגט כשר, והגמ' בהו"א נקטה שהמקור של הצד שמכירה באונס חלה הוא מדין זה, והגמ' דוחה שאי אפשר ללמוד מדין זה משום שאפשר לומר שגט באונס כשר משום ש'מצווה לשמוע דברי חכמים' אבל מכירה באונס שלא שייך טעם זה המכירה לא חלה.

רשב"ם מבאר שהגמ' נקטה שגט באונס נחשב כמו מכירה באונס משום שהבעל אינו מפסיד כיון שהאשה שונאה את הבעל וגם בלא הגט האשה לא רוצה להיות יחד עם הבעל, אמנם תוס' מבארים שבאופן שגירש כדין לא נחשב מתנה אלא מכירה.

יט הגמ' מבארת שהסיבה שהקרקע שייכת לבעלים והבעלים לא צריך להחזיר לגזלן את דמי הקרקע משום שאין ראיה מההודאת הבעלים משום שהודאה זו נעשתה מחמת חשש שהגזלן ימסור את הבעלים ואת כספו לפקיד המלך.

כ רשב"ם מבאר שהטעם של רב שבאופן שהבעלים כתב שטר יש ראיה שהבעלים הקנה את הקרקע לגזלן ותוס' מבארים שבאופן שהבעלים כתב שטר יש ראיה שהבעלים נתן ללוקח מעות עבור המקח והמקח חל.

כא רשב"ם מבאר שהטעם שהעדים אינם נאמנים שחתמו על שטר אמנה כיון שאסור לחתום על שטר זה ו'אין אדם משים עצמו רשע', וכן לפי רב נחמן יש טעם נוסף שהעדים אינם נאמנים להעיד שהשטר הוא 'אמנה' משום ש'כיון שהגיד שוב אין חוזר ומגיד'.

- באופן שאין לעדים 'פה שאסר':
- לרשב"ם - השטר לא חל משום שהמודעא מבטלת אותו.
- לתוס' - השטר חל משום שהעדים אינם נאמנים שהיה מודעא ש'כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד'.
- עדים שחתמו על שטר מודעא ולאחר מכן חתמו על שטר קנין (לרב הונא) - השטר קנין לא חל אלא המודעא מבטלת אותו²¹.

דף מט

◆ **דיני בעל שהחזיק בנכסי מלוג של אשתו** - החזקה אינה מועילה בין באופן שיש לבעל זכות לאכול פירות בקרקע משום שהבעל אוכל את הפירות שייכים לו, ובין באופן שאין לבעל זכות לאכול פירות בקרקע משום שהאשה אינה מקפידה על הבעל שאוכל פירות מנכסיה.

◆ זכויות הבעל והאשה:

- התקנה שיש לבעל זכות במעשה ידיים של האשה והתקנה שיש לאשה זכות לקבל מזונות מהבעל:
 - באופן שהבעל אמר 'צאי מעשה ידיך במזונותיך':
 - באופן שהמעשה ידיים של האשה מספיקים למזונות - הבעל אינו חייב לתת לאשה מזונות.
 - באופן שהמעשה ידיים של האשה לא מספיקים למזונות - הבעל חייב לתת לאשה מזונות.
- דיני אשה שאמרה לבעל 'איני ניזונית ואיני עושה':
 - לרב - אין לאשה זכות לקבל מזונות מהבעל, וכן אין לבעל זכות במעשה ידיים של האשה²².
 - לריש לקיש - אין לאשה זכות לקבל מזונות מהבעל, ויש לבעל זכות במעשה ידיים של האשה.
- התקנה שהבעל אוכל פירות בנכסי מלוג של האשה והתקנה שיש לאשה זכות שבאופן שתשבה הבעל צריך לפדות אותה:
 - באופן שהבעל שאמר 'דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן' לפני הנישואין:
 - לרשב"ם - אין לבעל זכות לאכול פירות נכסי מלוג, והבעל אינו חייב לפדות את האשה אם תשבה²³.
 - לתוס' - אין לבעל זכות לאכול פירות נכסי מלוג, והבעל חייב לפדות את האשה אם תשבה²⁴.
- באופן שהבעל שאמר 'דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן' לאחר הנישואין - יש לבעל זכות לאכול פירות בשדה זו.

☞ הערות ☜

- כב הגמ' מבארת שבאופן זה גם לפי רב נחמן השטר קנין לא חל ואין חסרון של 'כיון שהגיד שוב אין חוזר ומגיד' משום שהשטר של המודעא נכתב לפני השטר של הקנין.
- כדברי הגמ' מבואר שרב הונא סובר שמוותר לכתחילה לכתוב שטר מודעה, ותוס' מביאים שרבא חולק וסובר שלא כותבים שטר מודעא באופן שהיה אונס על שדה זו, ובאופן שהיה אונס על שדה סתם המכירה חלה למרות האונס (וכפי שהתבאר לעיל [מ ב]).
- כג תוס' מבארים שרב סובר שהתקנה שיש לאשה זכות לקבל מזונות מהבעל וכנגד זה יש לבעל זכות במעשה ידיים נתקנה לטובת האשה ולכן באופן שהאשה הפקיעה את הזכות לקבל את המזונות מהבעל פוקע הזכות של הבעל לקבל את המעשה ידיים.
- כד רשב"ם סובר שחכמים תיקנו לטובת הבעל שיהיה לו זכות לאכול פירות בנכסי מלוג של האשה וכנגד זה תיקנו שיהיה לאשה זכות שבאופן שתשבה הבעל צריך לפדות אותה ולכן באופן שהבעל הפקיע את התקנה לאכול פירות פוקע הזכות של האשה שבאופן שתשבה הבעל צריך לפדות אותה.
- כדברי הגמ' מבואר שהסיבה שהבעל יכול להסתלק מהזכות לאכול פירות נכסי מלוג משום שזכות זו היא מדרבנן אבל בזכויות מדאורייתא אדם לא יכול להסתלק ולכן אדם שאמר 'דין ודברים אין לי בירושת אבי כשימות' לא מועיל הסילוק.
- כה תוס' מבארים שחכמים תיקנו לטובת האשה שבאופן שתשבה הבעל צריך לפדות אותה וכנגד זה תיקנו לבעל שיהיה לו זכות לאכול פירות בנכסי מלוג של האשה ולכן באופן שהבעל הפקיע שלו לאכול אכילת פירות בנכסי מלוג לא פוקע הזכות של האשה שבאופן שתשבה הבעל צריך לפדות אותה.
- תוס' מוכיחים מדברי הגמ' שבאופן שהאשה אמרה איני נשביית יש לבעל זכות לאכול פירות ותוס' בתירוץ הראשון מבארים שהאשה לא יכולה להפקיע את הזכות שהבעל לא יפדה אותה משום שחכמים חשש שהאשה תשבה ותטמע בין העובדי כוכבים, ותוס' בתירוץ השני מבארים שהתקנה שיש לאשה זכות שהבעל יפדה אותה הוא כנגד הזכות של הבעל לאכול פירות בנכסי מלוג של האשה לעולם, ולכן האשה אינה לומר 'איני נפדית' ולהפקיע את הזכות של הבעל לאכול פירות לגמרי, אמנם לפי רב האשה יכולה לומר 'איני ניזונית ואיני עושה' משום שהאשה לא מפקיעה בכך את הזכות של הבעל לקבל את המעשה ידיים כיון שהזכות של הבעל במעשה ידיים הוא כנגד כל יום של מזונות והאשה יכולה לאחר זמן לחזור בה והבעל יחזור ויקבל מעשה ידיים, ותוס' בתירוץ השלישי מבארים שהאשה אינה יכולה להפקיע את הזכות של הבעל לאכול פירות משום שהבעל זוכה בגוף הקרקע אבל לפי רב האשה יכולה לומר 'איני ניזונית ואיני עושה' ולהפקיע את הזכות של המעשה ידיים כיון שהבעל לא זוכה בגוף הידיים של האשה.